

Rovers, B. 2001. "Het ontoerekenbare slachtoffer." Nieuws voor Criminologen,1, pp. 1-2.

Het ontoerekenbare slachtoffer

Ben Rovers

Ofschoon ik een heel modern mens ben, kan mijn deelname aan de Vooruitgang niet op alle terreinen geslaagd worden genoemd. En dat heeft weinig of niets met religieuze overblijfselen te maken, want ook ik ben in niet onbelangrijke mate van god los en erken de grote V als de ultieme, scheppende kracht van deze tijd. Al moet ik wel bekennen dat ik god veel beter kan volgen dan de V.

Ik denk even aan praktische zaken. Zo heb ik bijvoorbeeld nog nooit een smsje verstuurd. Eigenlijk weet ik niet eens wat het is (..en ook niet hoe je het moet schrijven, want mijn Koenen dateert van het stenen tijdperk, 1976). Laatst nog heb ik me belachelijk gemaakt door niet te weten hoe een gsmutje bediend moet worden. Trouwens, ik begrijp die sterk toegenomen behoefte aan bereikbaarheid sowieso niet. Mijn trein koerst juist in de tegenovergestelde richting. Nu moet ik erkennen dat ik als gevolg van een genetisch defect geen *love relation* kan onderhouden met alles wat naar techniek ruikt en daar is V. natuurlijk vooral op gebaseerd. Het is overigens geen ernstige aandoening. Ik zie het leven als een hoogbejaarde die probeert een moderne videorecorder te programmeren. De ziekte openbaarde zich zo'n 15 jaar geleden toen ik voor het eerst oog in oog kwam met een pinautomaat en mijn pas diep, te diep, in een niet daartoe bestemde spleet drukte, de spleet waar, naar later bleek, de bon uitkomt. Toen ik binnen om teruggave van mijn pasje vroeg, keek de balineuse me aan alsof in een *alien* was. Vanaf dat moment wist ik dat het leven er voor mij niet gemakkelijker op zou worden.

Goed, tot zover deze totaal overbodige inleiding. Voor een goed begrip van deze column hoeft u voorgaande tekst namelijk niet te lezen. Ik weet dat ik een beetje laat kom met deze mededeling, maar u moet maar zo denken: beter laat dan nooit. Ik wou het namelijk over een ander modern verschijnsel hebben, te weten *reality*-televisie. Dit genre bestaat weliswaar al geruime tijd, maar ik heb het pas onlangs ontdekt, omdat mijn vorige televisie slechts 6 kanalen had en de commerciële zenders daar niet op pasten. Tegenwoordig heb ik een televisie met 8 kanalen en kan ik dus alles zien wat ik wil. (Terzijde, het toestel heeft géén afstandsbediening, maar ik vertoon al wel *zappedrag*, waardoor televisiekijken voor mij soms heel vermoeiend is.)

Nu moet ik bekennen dat ik in het begin nog wel gecharmeerd was van het *reality*-genre, er gaat toch niets boven echt. Maar dit heeft in rap tempo plaatsgemaakt voor iets dat het midden houdt tussen verbijstering en walging. De verbijstering betreft vooral het ongebreidelde exhibitionisme dat als een dief in de nacht en met de snelheid van het licht in onze cultuur is geslopen. En dan heb ik het niet alleen over het medium televisie. Staand op een roltrap hoorde ik laatst een jonge man via zijn gsmutje een einde maken aan zijn verkering. Toen we beneden aankwamen, waren verkering en gsm al uit. Vroeger sloten mensen de gordijnen omwille van de privacy, tegenwoordig wordt er extra licht op het huis gezet, zodat je 's avonds goed kunt zien hoe de bewoners er bij zitten. Gordijnfabrikanten lijden volgens mij ook een kwijnend bestaan. We mogen alles van iedereen weten. Dus kom maar op met die injectienaalden en prik ons maar eens lekker lek voor een DNA-profielutje of zo. Wat zegt u? Dat komt in een politieregister? Dan preferer ik toch internet: meer *exposure*.

Mijn walging heeft betrekking op de televisiemakers die in ranzigheid tegen elkaar op lijken te bieden. Recent stuitte ik op een programma waarin de kwijnende presentator op bezoek is bij een jonge, zojuist gehuwde vrouw. Naast haar zit haar

nog jongere minnaar (inderdaad een leuk jong). Het stel wil graag open kaart spelen met de echtgenoot en hem deelgenoot maken van hun wederzijdse verliefdheid. En daar willen ze dan graag een camera bij hebben, het liefst *live* natuurlijk, zodat we meteen die spontane reactie kunnen pakken en niet dat ingestudeerde krijgen wat je al zo vaak op televisie ziet. De vrouw maakt in het programma bekend ook nog steeds 'zielsveel' van haar man te houden, zodat we er gratis en voor niks een *kinky* dilemmaatje bij krijgen. Enfin, presentator gaat echtgenoot van werk halen en neemt de man mee naar zijn huis, alwaar hij geconfronteerd wordt met zijn kersverse echtgenote en iemand die hij tot dan voor een goede vriend heeft gehouden. De jonge minnaar begint te schutteren en intussen weet je als kijker niet meer waar je het hebt, omdat plaatsvervangende schaamte en gene het volledig hebben overgenomen van de grenzeloze nieuwsgierigheid die je als onderzoeker toch ook hebt. En ik moest natuurlijk blijven kijken om u dit allemaal te kunnen vertellen. Verderop in de uitzending horen we de presentator, die met de inmiddels stevig verhitte echtgenoot naar buiten is gelopen, teksten uitspreken waar zelfs Judas zich niet aan gewaagd zou hebben. Ik heb tijdens de uitzending verschillende keren gedacht dat het dieptepunt qua ranzigheid bereikt was, maar telkens bleek het tegendeel.

Nu hoor ik u denken: oud nieuws Rovers, wat doe je eraan? Als het aan mij ligt blijft dit geen retorische vraag. Indien nodig moet het Wetboek van strafrecht worden uitgebreid met een artikel waarin mediafiguren, televisievolk in het bijzonder, strafbaar worden gesteld wanneer ze misbruik maken van mensen die om welke reden dan ook bedacht hebben dat ze zonder televisiecamera hun sociale contacten niet kunnen regelen. Wat mij betreft gaan we dat artikel breed formuleren. Dan zijn we ook meteen af van die televisiehuwelijken, -scheidings, problemen met kinderen en kinderloosheid, vergroeide nageboortes, en andere *reality*-ellende. Misschien moeten we wel een tijdje alle non-fictieprogramma's op televisie bevriezen. Ik roep maar wat. Hoe dan ook, even de bezem door die stinkende stal.

Volgens vrienden, met wie ik over deze ernstige problematiek van gedachten heb gewisseld, is het probleem dat de deelnemers aan *reality*-programma's geheel vrijwillig hun medewerking verlenen. Je hebt dus strafrechtelijk geen poot om op te staan. Toch zie ik licht aan de horizon. We kennen in het strafrecht het begrip toerekenbaarheid. Nu wordt dit begrip alleen toegepast op de activiteiten van daders, maar je zou het natuurlijk ook op slachtoffers kunnen toepassen en dan valt nog maar te bezien hoe vrijwillig en weloverwogen de medewerking van onze jonge vrouw en haar minnaar nu helemaal geweest zijn. Zelfs met mijn lekenoog kon ik zien dat deze jonge tortelduifjes sterk verminderd toerekeningsvatbaar waren. De programmamaker die over de ruggen van deze ontoerekenbare en dus willoze slachtoffers zijn kijkcijfers wil oppompen, moet dus in de toekomst strafbaar worden gesteld. Juridisch-technisch lijkt het me een haalbare kaart. Ik doe hierbij dan ook een oproep aan de strafrechtjuristen van Nederland om dit even te regelen, en wel nu meteen (aXi aXi)!